

ВІДГУК

офіційного опонента Міронець Людмили Петрівни

на дисертацію Мондич Оксани Валентинівни

«ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З АНАТОМІЇ ТА ФІЗІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук 13.00.02

– теорія та методика навчання (біологія)

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена орієнтацією освітнього процесу на підвищення компетентнісної спрямованості освітньої діяльності. Зростає роль умінь здобувати, переробляти інформацію, отриману з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення через формування предметних і ключових компетентностей.

Початкова освіта є першою ланкою у здійсненні реформи Міністерства освіти і науки України – впровадженні Концепції Нової української школи (НУШ). Компетентнісний підхід є основою розроблення нових моделей і стандартів підготовки учителів для початкової школи. Відтак, у сучасних умовах відповідна компетентнісна підготовка вчителів початкової школи набуває характерної сутності та постійно оновлюється, що актуалізує ретельне дослідження і розроблення нових моделей систем навчання студентів у закладах вищої освіти.

Діяльність учителя початкової школи безпосередньо впливає на розвиток і соціалізацію дитини, формуванню здорового стилю життя, сприятливого для збереження і зміцнення здоров'я. Використання засобів інформаційних технологій, неправильне харчування, надмірне навантаження призводять до зменшення рухливості та перевтоми школярів, що обумовлює загострення проблеми збереження їхнього здоров'я. Це актуалізує проведення досліджень з теорії та методики навчання біології щодо формування компетентності майбутніх учителів початкової школи з анатомії та фізіології людини.

Тому, О.В. Модич обрала актуальну тему дослідження, результати якого мають вагомe значення для теорії і методики навчання біології і вирішують конкретне наукове завдання – забезпечення якісної підготовки майбутніх учителів початкової школи з урахуванням здоров'язбережувальної спрямованості їхньої майбутньої професійної діяльності.

Важливо, що дисертаційне дослідження О.В. Модич має зв'язок з тематикою наукових досліджень кафедри загальної педагогіки, дошкільної та початкової освіти Ізмаїльського державного педагогічного університету «Формування професійної мобільності фахівців соціально-педагогічної сфери в системі багатоступеневої підготовки» (Державний реєстраційний номер – 0108U003295).

Обґрунтованість наукових положень, сформульованих у дисертації. Наукові положення рецензованої роботи включають поняттєвий апарат, зокрема «компетентність з анатомії та фізіології людини майбутнього вчителя початкової школи» Оксаною Валентинівною розкрито як властивість особистості, яка об'єднує систему знань з анатомії та фізіології людини, вмінь і навичок їх застосування у професійній діяльності, здатність використовувати сучасні знання з дисципліни, вміння організувати освітній процес на принципах здоров'язбереження, бажання дотримуватися здорового способу життя, мотивації для забезпечення охорони життя й здоров'я учнів, їхньої рухової активності в урочній та позаурочній діяльності.

На підставі глибокого аналізу джерельної бази дисертанткою розкрито сутнісні характеристики компетентності з анатомії та фізіології людини майбутніх учителів початкової школи. Як засвідчила експериментальна частина дослідження, сучасний компетентнісний підхід до підготовки фахівців не нівелює потребу в знаннях, однак їх формування не ставиться за самоціль, а розглядається як теоретична база практичної підготовки студентів до професійної діяльності. Відтак, відповідно до авторської методики, передбачено формування знань з анатомії та фізіології людини, а також використання їх щодо здоров'язбережувальної діяльності.

Отже, на основі здобутих знань розвиваються практичні вміння та формуються відповідні навички з викладання відповідних навчальних предметів, а також здоров'язбережувальної діяльності з учнями початкової школи.

Розроблена модель методичної системи відображає навчальну діяльність як систему, сутність якої спрямована на формування компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі навчання анатомії та фізіології людини. Вона включає блоки, які відображають основні її структурні частини: мотиви, цілі; планування; способи, засоби, результат; аналіз, виявлення неузгодженості в результатах і процесі їхнього досягнення. Продуманий в усіх деталях опис моделі, в якому кожен блок представлений процедурно у вигляді послідовного виконання необхідних дій, забезпечив чітке проведення педагогічного експерименту.

Науково обґрунтованими в роботі є критерії оцінювання рівнів сформованості компетентності майбутніх учителів початкової школи. Їх тлумачення сформульоване дисертантом на підставі глибокого аналізу наукових праць за темою дослідження. Слід наголосити на тому, що обґрунтування наукових положень зроблено з опертям на законодавчу базу і правові основи вищої та загальної середньої освіти України.

Робота відзначається єдністю теоретичних положень, обґрунтування технології та розробкою методичної системи формування компетентності з анатомії та фізіології людини у майбутніх учителів початкової школи.

Наявні в роботі висновки після розділів та загальні висновки стосуються головного в тексті розділів та всієї роботи і свідчать про здатність дисертанта до систематизації та узагальнення наукових фактів.

Зведений статистичний аналіз результатів проведеного експериментального навчання показав, що сформованість рівнів компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі вивчення анатомії та фізіології людини за розробленою методичною системою

здійснювався успішніше, ніж за традиційних методів, методичних прийомів, форм і засобів навчання.

Новизна досліджень і отриманих результатів не викликають сумнівів, бо на теоретичному етапі дослідження було опрацьовано значну джерельну базу (нормативно-правові акти, праці педагогів, психологів, методистів); проаналізовано стан проблеми формування компетентності майбутніх учителів початкової школи; розтлумачені сутнісні характеристики компетентності майбутніх учителів початкової школи з анатомії та фізіології людини; здійснено теоретичний аналіз навчально-методичного забезпечення процесу формування компетентності майбутніх учителів початкової школи з анатомії та фізіології людини.

Дослідницею встановлено, що здоров'язбережувальна діяльність є однією із складових професійної діяльності вчителя початкової школи, яка формується у процесі навчання анатомії і фізіології людини.

До переваг дисертаційної роботи О.В. Мондич можна віднести її безсумнівне практичне значення, яке полягає в тому, що обґрунтована у дослідженні методична система формування компетентності майбутніх учителів початкової школи з анатомії та фізіології людини реалізована у змісті складових електронного навчально-методичного комплексу, що включає: зошит для самостійної роботи студентів, ситуаційні задачі, словник термінів, наочні засоби, методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Анатомія та фізіологія людини». З метою формування компетентності майбутніх учителів початкової школи з анатомії та фізіології людини розроблено навчальний посібник.

Відзначимо, що дана дисертаційна робота побудована на належній джерельній базі, яка представлена нормативними документами, фундаментальними науковими статтями вітчизняних та зарубіжних науковців, енциклопедичними та періодичними виданнями. Загалом дисертанткою проаналізовано 304 наукових джерела, в яких досліджувана проблема розглядається під кутом зору психології та педагогіки.

Достовірність результатів формувального етапу педагогічного експерименту підтверджено їх якісним та кількісним аналізом з використанням математичних методів.

Дисертанткою використано комплекс методів наукових досліджень як окремо, так і в їх поєднанні.

Все це підтверджує достовірність наукових результатів, одержаних Оксаною Валентинівною Мондич особисто.

Вперше в теорії і методиці навчання біології розроблено та теоретично обґрунтовано методичну систему формування компетентності майбутніх учителів початкової школи з анатомії та фізіології людини, яка передбачає єдність та взаємозв'язок цільового блоку навчальної діяльності, орієнтованого на майбутню професійну діяльність студентів; змістово-процесуального блоку, що поєднує традиційні форми і методи навчання з інтерактивними та використанням інформаційно-комунікаційних освітніх засобів навчання; оцінювально-результативного блоку, зорієнтованого на різні рівні пізнання, властиві компетентнісному підходу – розуміння, знання, застосування, оцінювання, ставлення.

У даній роботі удосконалено теорію і методику навчання біології обґрунтуванням сутності і компонентів компетентності майбутніх учителів початкової школи з анатомії та фізіології людини, рівнів та показників її сформованості.

Подальшого розвитку дістали засоби навчання анатомії та фізіології людини у закладах вищої освіти майбутніх учителів початкової школи шляхом обґрунтування структури і функцій електронного навчально-методичного комплексу з цієї навчальної дисципліни.

Все це доводить, що мета дисертаційного дослідження досягнута.

Опис авторських підходів щодо формування компетентностей з анатомії та фізіології людини відповідає Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська

школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням КМУ від 14.12.2016 № 988.

14 публікацій, серед яких 1 навчальний посібник, 6 статей у фахових виданнях з педагогічних наук України, одне з яких включено до міжнародних наукометричних баз; 1 – у зарубіжному виданні, 6 статей апробаційного характеру розкривають основний зміст дисертації та одержані у дослідженні результати.

Рукопис дисертації відзначається чітким структуруванням змісту, завершеністю текстів кожного з розділів, належною мовностилістичною грамотністю, доцільністю додатків як таких, що додатково розкривають чи ілюструють основний зміст роботи.

Текст автореферату ідентичний до тексту рукопису дисертаційної роботи.

У процесі вивчення та аналізу змісту автореферату й рукопису дисертації, одержаних результатів постали окремі дискусійні моменти, виникли певні пропозиції та побажання:

1. У параграфі 1.2., описуючи результати аналізу навчально-методичного забезпечення процесу формування компетентності майбутніх учителів початкової школи з анатомії та фізіології людини, на наш погляд, доцільно було б подати окремо вітчизняний досвід та зарубіжний досвід (в різних параграфах) (стор. 57-68).

2. Там же, у п.п. 1.2, на нашу думку, варто було б значно розширити зарубіжний досвід, доповнюючи його методиками, а скріншоти змістити до Додатків.

3. За нашим баченням для розгляду основних термінів та категоріального апарату дисертантці слід було б виокремити окремий параграф.

ВИСНОВОК. Зазначене ніяким чином не позначається на високій оцінці наукової новизни і практичної значущості результатів самостійного і завершеного дисертаційного дослідження Мондич Оксани Валентинівни

«Формування компетентності майбутніх учителів початкової школи з анатомії та фізіології людини».

Дисертаційна робота відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07. 2013 року зі змінами та доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08. 2015 р.

Актуальність теми дослідження, наукова обґрунтованість і практична значущість одержаних результатів, належне оформлення рукописів дисертації та автореферату доводять, що Оксана Валентинівна Мондич заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (біологія).

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальної
біології та екології
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

Л.П. Міронець

«Формування компетентності майбутніх учителів початкової школи з анатомії та фізіології людини».

Дисертаційна робота відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07. 2013 року зі змінами та доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08. 2015 р.

Актуальність теми дослідження, наукова обґрунтованість і практична значущість одержаних результатів, належне оформлення рукописів дисертації та автореферату доводять, що Оксана Валентинівна Мондич заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (біологія).

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальної
біології та екології
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

Л.П. Міронець

